

Stichting Vogelringstation Meijendel

Jaarverslag 2008

Foto voorblad: Boomkruiper, 19 oktober 2008. Boomkruipers staan elk jaar op de lijst en worden altijd geringd in aantallen die even bescheiden zijn als de soort zelf. Temidden van de ongeëvenaarde aantallen, zowel qua soorten als qua individuen, bereikte ook het aantal geringde boomkruipers in 2008 een hoogte die niemand voor mogelijk had gehouden. Daarom mag hij dit jaar op de voorpagina van ons jaarverslag.

Illustratieverantwoording zie pagina 22

Stichting Vogelringstation Meijndel

Gevestigd te Den Haag.

De Stichting houdt zich bezig met de studie van in het wild levende vogels door middel van ringonderzoek in het duingebied Meijndel ten noorden van Den Haag.

Secretariaat: Cesar Franckstraat 16
2324 JN LEIDEN
tel: 06 12 66 54 75

Giro: 1531203 t.n.v. Penningmeester Stichting Vogelringstation Meijndel te Wassenaar

© maart 2009

Algemeen

Vogelringstation Meijndel kan terugkijken op een buitengewoon succesvol jaar. Nog nooit werden zo veel vogels in zo veel soorten gevangen als in 2008. Daaronder bevonden zich niet alleen echte dwaalgasten, maar ook soorten die niet zeldzaam zijn maar in de duinen zelden of nooit worden waargenomen. Vincent van der Spek en Wouter Teunissen kregen in de loop van het verslagjaar een ringvergunning, waardoor het aantal ringvergunninghouders binnen de groep voor het eerst sinds jaren weer meer dan twee bedraagt. Dit komt de continuïteit van de werkzaamheden uiteraard zeer ten goede.

In 2008 bestond de ringgroep uit de volgende personen: Wijnand Bleumink, Wouter Teunissen, Vincent van der Spek en Maarten Verrips als ringvergunninghouders en mevrouw Cocky Boelen, Laurens Buisman, Kasper Hendriks, Peter Lina, Rinse van der Vliet en Ben Wielstra als vaste medewerkers.

De benodigde ringvergunningen worden op voorspraak van de Nederlandse Ringcentrale te Heteren afgegeven door het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. De benodigde terreinvergunningen worden verstrekt door de Duinwaterbedrijf Zuid Holland.

Tussen de in het voorjaar overtrekkende witte kwikstaarten, waarvan er een aantal werd gevangen en geringd, blijken ook rouwkwikstaarten voor te komen. Dit mannetje toont duidelijk de zwarte mantel die kenmerkend is voor deze soort. Meijndel, 11 april 2008. Ringers: Wouter Teunissen en Maarten Verrips

In 2008 werden diverse groepen excursiegangers op ons ringstation ontvangen. Zij krijgen een uitleg van onze werkwijze en de daarbij geboekte resultaten. Resultaten worden ook verwerkt in publicaties, die in 2008 verschenen in De Duinstag (Vogel- en Natuurclub Katwijk) en Limosa (Nederlandse Ornithologische Unie). Zie voor een overzicht pagina 22. Het Haags Nieuwsblad wijdde op 31 oktober een artikel aan onze werkzaamheden.

Het weer in 2008

Januari en februari gingen zonder winters weer voorbij en maart bracht enkele voorjaarsachtige dagen maar ook heel wat wind en buien. April was veel te koud en pas na de 20^e werd de 15 graden-grens voor het eerst overschreden. Tijdens het CES seizoen was het weer geen beperkende factor aangezien er dan maar eens per 10 dagen wordt gevangen. Het nachtegalenseizoen, dat na half juli start, had te kampen met veel regen waardoor de eerste geschikte ochtend pas na ruim een week kwam. Daarna waren er enkele zonnige en rustige dagen met vooral eind juli erg benauwd weer. De eerste helft van augustus was regenachtig en de tweede helft was wisselvallig, met enkele zeer stille, zwaar bewolkte dagen in de laatste week. In het laatste weekend van augustus draaide de wind en brak de zon door maar de eerste decade van september was weer vol regen en wind. Daarna brak een periode van wisselend bewolkt nazomerweer aan, af en toe onderbroken door buien. De eerste week van oktober was erg herfstig, met harde wind, veel regen en onweersbuien. Daarna was het overwegend rustig en droog, al kwamen wel buien voor. November begon erg somber maar wel rustig, tot in de tweede week de wind sterk aantrok. De rest van de maand leverde nog enkele dagen met mooi najaarsweer op. Op 23 november viel voor het eerst een dik pak sneeuw die de volgende ochtend echter weer volledig weggesmolten was. Vanaf eind november werd nog slechts sporadisch gevangen al is vermeldenswaard dat het na de kerst voor het eerst sinds jaren weer serieus begon te vriezen.

Voorseizoen

Winter van betekenis was er weer niet in 2008, waardoor de vangst pas op gang kwam toen begin maart de eerste voorjaarstrekkers doorkwamen. Voor het eerst deden we systematisch pogingen om doortrekkende witte kwikstaarten te vangen, waarvan er 9 binnenkwamen. De allereerste vangst, op 8 maart, was echter een prachtige rouwkwikstaart. Er zouden er tot de start van het CES seizoen nog twee worden gevangen. Verder vingen we in het voorseizoen een aantal graspiepers (waaronder een in Noorwegen geringd exemplaar) en twee prachtige boomleeuweriken.

Aantal vangochtenden: maart 2, april 4 (excl. CES)

Constant Efforts Sites

Het Constant Efforts Sites of CES onderzoek vindt onder voorgeschreven, gestandaardiseerde omstandigheden plaats en is gericht op de broedvogelpopulatie. Het loopt van half april tot begin augustus en omvat 1 vangochtend per decade. Onderstaande tabel geeft de resultaten over 2008 weer.

	Geringd		Controles			
	N1	1K	2008	2007	2006	eerder
Boomkruiper	0	3				
Bosrietzanger	2	1				
Braamsluiper	12	3	3	3		
Ekster	0	1				
Fitis	6	36	1	1		
Gekraagde roodstaart	0	1				
Goudvink	2	0				
Grasmus	10	20	4	1	1	
Groene specht	0	1				
Grote bonte specht	1	0				
Heggemus	4	9	2	2		1
Kleine karekiet	9	13	3		1	
Koolmees	14	37	3	6		

	Geringd		Controles			
	N1	1K	2008	2007	2006	eerder
Merel	1	6	1	2	1	
Nachtegaal	5	8	1	2	1	
Pimpelmees	1	21	2			
Rietgors	1	1	1			
Roodborst	1	5				
Spreeuw	0	1				
Sprinkhaanrietzanger	1	0				
Staatmees	1	0	1			
Tjiftjaf	4	23	4	2		
Tuinfluitier	2	7				
Vink	1	0				
Vlaamse gaai	1	0				
Winterkoning	5	11	1		1	
Witgesterde blauwborst	0	2				
Zanglijster	1	1				
Zwartkop	9	12		1		

Van de gecontroleerde overjarige vogels is iets meer dan de helft in 2008 geringd. Van de in eerdere jaren teruggevangen overjarige vogels is 40 % in het eerste levensjaar geringd. De oudste afgelezen vogel was een heggemus, als 1K geringd op 20 juli 2003.

Het aantal gevangen winterkoningen tijdens het CES-project lag in 2008 hoger dan ooit en bedroeg ruim tweemaal zo veel als het langjarig gemiddelde. Meijendel, 2 november 2008. Ringers: Wijnand Bleumink, Ben Wielstra, Wouter Teunissen en Vincent van der Spek

Nachtegalenproject

Vanaf half juli worden systematisch nachtegalen gevangen en geringd. De onderstaande tabel geeft de resultaten van dit project voor 2008 weer.

Juli									augustus				totaal
15	23	24	25	26	28	29	30	31	1	5	6	9	
3	46	29	19	29	21	11	21	13	0	0	1	1	194

In vergelijking met voorgaande jaren werden duidelijk meer nachtegalen geringd. Dit wijst op een goed broedseizoen, want de vanginspanningen waren vergelijkbaar met voorgaande jaren. De piek lijkt zich de laatste jaren eerder voor te doen, wat kan wijzen op vroegere wegtrek van de nachtegaal.

Dispersie van broedvogels en nazomertrek

Augustus wordt gebruikt voor onderzoek naar dispersie van vroeg trekkende zomervogels, met name rietbewonende zangvogels. Deze gaat gedurende de maand geleidelijk over in echte trek. De derde decade van augustus kenmerkte zich door zwaar bewolkt weer en zuidwesten wind, die de beweging vrijwel stillegde. Het laatste weekend draaide de wind echter en kwam de trek massaal op gang. Opvallend hierbij was een eerste doortrekkpiek van de zwartkop op 31 augustus. Dit is voor deze soort uitzonderlijk vroeg. De onderstaande tabel geeft het verloop van de doortrek van de rietbewonende zomervogels in augustus 2008 weer.

Augustus	5	6	9	15	16	17	22	24	25	27	29	30	31
Kleine karekiet	22	11	13	32	50	68	14	11	0	3	0	46	75
Bosrietzanger	0	1	1	0	3	2	0	0	0	0	0	0	0
Sprinkhaanrietz.	10	2	1	7	5	4	3	0	1	0	0	6	5
Rietzanger	1	1	0	2	1	2	1	0	0	0	0	0	1

De dip in de derde decade en de piek in de laatste decade is vooral bij de kleine karekiet goed zichtbaar. Een echte piek deed zich bij de sprinkhaanrietzanger niet voor en de rietzanger is altijd een schaarse doortrekker in ons onderzoeksgebied geweest. De wegtrek van bosrietzangers vindt waarschijnlijk direct na het broedseizoen, in de eerste helft van augustus, plaats.

Verrassende vangsten in deze periode waren een boomvalk op 27 augustus, een putter en een sperwergrasmus op de 30^e en een draaihals, een grote karekiet en een noordse nachtegaal op de 31^e. Deze vangst is inmiddels door de CDNA aanvaard.

Boomvalk, tweedejaars vogel. Op deze foto is het contrast tussen de ongeruide (bruingrijze) dekveren en de geruide, blauwe rugveren goed zichtbaar. Meijndel, 27 augustus 2008. Ringer: Maarten Verrips

Portretopname van waterhoen in volledig jeugdkleed. Meijndel, 25 oktober 2008. Ringer: Vincent van der Spek

Misschien wel de mooiste en in elk geval de meest mystieke steltloper van dit jaar was dit bokje dat op 29 november in de ochtendschemering werd gevangen. Ringer: Wouter Teunissen

Het rallenonderzoek werd dit jaar systematischer en methodologisch beter aangepakt dan voorgaande jaren, wat leidde tot significant betere resultaten dan in de voorgaande jaren. Wellicht de meest interessante ontdekking was het feit dat het porseleinhoen veel langer en dus ook talrijker doortrekt dan tot nu toe uit de gegevens naar voren was gekomen. Tot begin oktober werden 10 exemplaren geringd, met de hoogste aantallen in de eerste helft van september.

Dit jaar werden voor het eerst systematisch pogingen gedaan om steltlopers te vangen. Dat resulteerde in augustus in twee witgatjes en een groenpootruiter, in september in een oeverloper en in oktober in een watersnip. Het bokje dat op 29 november werd gevangen was een toevalstreffer.

Najaarstrek

Vanaf september werden we overspoeld door doortrekkende zwartkoppen, die diverse malen zijn dagrecord scherper stelde en het op 11 september op 184 (inclusief een elders geringde vogel) bracht. Maar verrassingen ontbraken ook deze maand niet. Zo stonden we op 16 september paf toen een huismus werd binnengebracht en leverden onze rietnetten op 18 september een sijs en op 25 september zelfs een prachtige boomklever op. Ook was er voor het eerst sinds 2004 weer eens een houtduif die een ring kwam halen, op 13 september. Eind september waren er grote influxen van roodborst en goudhaan, terwijl ook de vuurgoudhaan opnieuw in mooie aantallen werd geringd, zij het niet zo talrijk als in 2007. Wel was Meijndel voor het tweede jaar op rij de plaats waar de meeste vuurgoudhanen van Nederland werden geringd.

De eerste week van oktober leverde nauwelijks noemenswaardige aantallen op, maar daarna leefde te trek nadrukkelijk op, vooral dankzij de grote aantallen kool- en pimpelmezen die de aanhoudend bovengemiddelde aantallen geringde goudhanen en roodborstjes kwamen aanvullen. 11 oktober bracht voor het eerst sinds 2004 weer een prachtige kleine bonte specht maar helemaal nieuw voor alle ringers was de eerste klapekster die op 9 oktober werd geringd. Niemand had op dat moment voor mogelijk gehouden dat er nog twee zouden volgen, op 30 oktober en 17 november. Zeker zo bijzonder was de vangst van een prachtig adult mannetje pestvogel op 1 november

4 gelijktijdig gevangen boomleeuweriken mogen even poseren voor ze de vrijheid terugkrijgen. Dergelijke resultaten zijn ongekennd maar werden in oktober meermalen geboekt. Meijndel, 18 oktober 2008. Ringers: Laurens Buisman, Vincent van der Spek, Maarten Verrips en Rinse van der Vliet

Bijzondere vangsten: een overjarig mannetje pestvogel (1 november, linksboven), een volgroeid mannetje kleine bonte specht (11 oktober, rechtsboven) en een juveniel mannetje klapekster (onder, 9 oktober). De klapekster bleek in staat dwars door de door de ringer gedragen werkhandschoen heen te bijten.

Nadat op 9 oktober de eerste veldleeuwerik was gevangen werden na 15 oktober meer systematisch vangpogingen gedaan. De trek verliep dit jaar weer volgens het klassieke patroon in goede jaren, met de eerste golf in de tweede decade van oktober en de tweede, veel sterkere golf aan het einde van de maand. De geringde aantallen waren dit jaar hoger dan ooit tevoren. Naast veldleeuweriken werden in oktober ook herhaaldelijk boomleeuweriken gevangen, echter altijd gedurende de dag terwijl de veldleeuwerik vrijwel uitsluitend 's nachts wordt gevangen. Ook de waterral piekte nadrukkelijk in oktober, met de grootste aantallen tussen 25 oktober en 3 november.

De bladkoning was opnieuw aanwezig tijdens de najaarstrek, met vangsten op 27 september en 10, 11, 14 en 22 oktober. De vogel van de 14^e was al geringd door een Nederlandse collega. Ook onder de vele baardmannetjes die in oktober werden gevangen bevond zich een geringde vogel en vermeldenswaard is verder het goede resultaat bij oeverpieper en rietgors. Uilen ontbraken evenmin: 4 ransuilen en opnieuw een prachtige kerkuil. Zeer opvallend was het resultaat bij de sperwer. Tot 14 oktober moesten we op de eerste wachten maar daarna kwamen er nog 4 bij waardoor een jaarrecord werd gevestigd. Oktober bracht ook twee ijsvogels: de eerste werd al op 31 juli geringd.

November bracht opnieuw een grote invasie van barmsijzen. Het verloop was evenwel anders dan in voorgaande jaren. De influx werd pas op 17 november manifest en de absolute piek viel tussen 23 en 25 november. Hoewel de overgrote meerderheid uit grote barmsijzen bestond moest een ongewoon hoog percentage als 'barmsijs' zonder nadere aanduiding van de ondersoort worden geringd omdat ze onmogelijk nader te determineren waren. Mogelijk zijn dit hybriden van kleine en grote barmsijs, maar het is ook mogelijk dat dit het gevolg was van het feit dat deze invasie uit een andere richting kwam dan anders. Daarop kan ook de controle wijzen van een in Polen geringde grote barmsijs, die op 24 november werd gevangen.

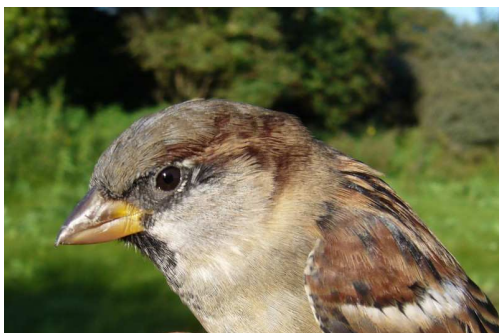
Typerend beeld van de barmsijzeninvasie. Rinse van der Vliet en Maarten Verrips zijn nog bezig de laatste gevangen vogels te bevrijden terwijl boven hen de boom alweer vol zit met nieuw aangekomen barmsijzen. 388 werden er deze dag geringd! Meijndel, 23 november 2008

Een andere soort die tot november wachtte met de piek was de merel, waarvan het merendeel van de vogels normaal gesproken in de tweede helft van oktober wordt geringd. Oktober 2008 bracht echter alleen bescheiden aantallen merels, maar de eerste week van november maakte dit meer dan goed, met een ongekend hoog aantal van 65 stuks op de 3^e.

Aantal vangdagen: september 19, oktober 18, november 12, december 4

De onderstaande tabel geeft de laatste vangdata van regelmatig gevangen zomervogels weer.

	2008	2007
nachtegaal	11 september	12 augustus
sprinkhaanrietzanger	28 september	22 september
rietzanger	10 september	7 oktober
bosrietzanger	11 september	12 september
kleine karekiet	15 oktober	27 november
braamsluiper	22 augustus	14 september
grasmus	13 september	8 september
tuinfluiter	9 oktober	7 oktober
zwartkop	14 november	14 december
fitis	25 september	8 september
tjiftjaf	29 november	27 november

Verrassende vangsten hoeven niet altijd zeldzame vogels te betreffen. Links een mannetje huismus, gevangen op 14 september door Kasper Hendriks, Vincent van der Spek en Wouter Teunissen, rechts een boomklever, op 25 september gevangen door Maarten Verrips en Rinse van der Vliet.

Totaallijst 2008

	2008	2000-2007
Sperwer	5	24
Boomvalk	1	0
Waterral	154	263
Porseleinhoen	10	7
Waterhoen	11	7
Bokje	1	0
Watersnip	1	2
Groenpootruiter	1	0
Witgatje	2	0
Oeverloper	1	0
Houtduif	1	2
Kerkuil	1	3
Ransuil	4	13
IJsvogel	3	8
Draaihals	1	6
Groene specht	1	1
Grote bonte specht	2	20
Kleine bonte specht	1	2
Boomleeuwerik	26	2

Veldleeuwerik	399	682
Boompieper	4	33
Graspieper	240	1717
Oeverpieper	8	5
Grote gele kwikstaart	36	121
Witte kwikstaart	9	1
Rouwkwikstaart	3	0
Pestvogel	1	0
Winterkoning	58	410
Heggemus	63	399
Roodborst	673	1815
Noordse nachtegaal	1	0
Nachtegaal	207	1165
Witgesterde blauwborst	4	17
Gekraagde roodstaart	7	36
Paapje	1	5
Roodborsttapuit	1	3
Merel	265	1188
Kramsvogel	26	121
Koperwiek	99	496
Zanglijster	107	558
Sprinkhaanrietzanger	51	464
Rietzanger	11	135
Bosrietzanger	23	166
Kleine karekiet	560	2935
Grote karekiet	1	3
Sperwergrasmus	1	6
Braamsluiper	35	266
Grasmus	69	617
Tuinfluit	132	700
Zwartkop	1502	4838
Bladkoning	4	10
Tjiftjaf	184	1380
Fitis	86	794
Goudhaan	680	886
Vuurgoudhaan	100	510
Bonte vliegenvanger	2	25
Staartmees	27	206
Zwarte mees	109	237
Koolmees	325	1594
Pimpelmees	401	1587
Boomklever	1	0
Boomkruiper	29	41
Klapekster	3	0
Vlaamse gaai	3	28
Ekster	1	4
Spreeuw	26	196
Huismus	1	0
Ringmus	1	4
Vink	59	352
Keep	5	23
Barmsijs spec.	66	3
Grote barsijs	796	1005
Kleine barsijs	30	100
Goudvink	4	69
Rietgors	20	61
Totaal	7809	36341
Aantal soorten:	79	103

Juvenilele putter (links, 30 augustus) en adult mannetje sijs, 18 september 2008. Ringers: Vincent van der Spek, Maarten Verrips en Ben Wielstra

Terugmeldingen

Veel vogels ringen resulteert ook in veel terugmeldingen. De onderstaande werden in 2008 ontvangen. Alle terugmeldingen lopen via de Nederlandse Ringcentrale in Heteren. Ringen waarbij geen adres is genoemd zijn Nederlandse (Arnhem) ringen.

Vogels in Meijendel geringd en van elders teruggemeld.

AP.01403	Baardman M vgr gecontroleerd M	Meijendel Wassenaar Duinen Zandvoort NH	10-10-2007 12-10-2008
6062188	Buizerd 1K Niet vers dood	Meijendel Wassenaar Raaphorstlaan, Wassenaar	10-10-2007 16-03-2008
AS.01683	Grote barmsijs M vgr gecontroleerd	Meijendel Wassenaar CastricumNH	23-11-2008 24-11-2008
AP.02491	Kleine karekiet N1 gecontroleerd	Meijendel Wassenaar Lembeek, Brabant,België	31-07-2008 03-08-2008
AP.02589	Kleine karekiet1K gecontroleerd	Meijendel Wassenaar Messelbroek,Brabant,België	09-08-2008 15-08-2008
AP.02805	Kleine karekiet 1K gecontroleerd	Meijendel Wassenaar Oud-Naarden NH	30-08-2008 31-08-2008
AC.52206	Kleine.Karekiet gecontroleerd	Meijendel Wassenaar Oorderen, Antwerpen België	27-07-2002 19-08-2007
AK.43603	Kleine.Karekiet N1 gecontroleerd	Meijendel Wassenaar Korbeek-LO, Brabant, België	27-07-2005 03-08-2007
AK.43629	Kleine Karekiet 1K gecontroleerd	Meijendel Wassenaar Lebbeke, O.Vlaanderen België	28-07-2005 30-07-2006
V.373292	Koolmees V vgr gecontroleerd	Meijendel Wassenaar Westkapelle, Zeeland	10-10-2008 24-10-2008
K.955483	Merel V N2 Ring gevonden	Meijendel Wassenaar Wassenaar	05-01-2002 15-10-2007
L.236128	Merel V N1 raamslachtoffer	Meijendel Wassenaar Eynsford, Kent Gr. Brittannie	16-10-2005 18-03-2008

L.291006	Merel V N1 Dood gevonden	Meijndel Wassenaar Oud-Beijerland ZH	01-11-2008 09-11-2008
V.339563	Nachtegaal 1K gecontroleerd	Meijndel Wassenaar Kennemerduinen NH	26-07-2008 27-07-2008
AP.01902	Pimpelmees 1K gecontroleerd	Meijndel Wassenaar Kennemerduinen NH	17-11-2007 22-11-2007
AP.01980	Pimpelmees 1K gecontroleerd	Meijndel Wassenaar Miedzzydroje Zachodniopomorskie, Polen	22-11-2007 27-03-2008

Dat de pimpelmezeninvasie van 2007 van oostelijke herkomst was wisten we al door aflezing van ringen van Baltische staten (zie verderop). Deze melding bewijst dat de betrokken vogels gewoon terugtrekken richting de broedgebieden aan het einde van de winter.

AP.53973	Pimpelmees 1K gecontroleerd	Meijndel Wassenaar Lelystad, Oostvaardersdijk	11-10-2008 14-10-2008
L.236568	Spreeuw V vgr Dood gevonden	Meijndel Wassenaar Zuidwolde, Drenthe	04-10-2007 01-05-2008
G..90248	Tjiftjaf 1K gecontroleerd	Meijndel Wassenaar Lebbeke, O.Vlaanderen België	17-07-2006 05-10-2006
G..90936	Tjiftjaf - vgr raamslachtoffer	Meijndel Wassenaar Castricum NH	22-09-2007 27-04-2008
Y..30478	Vuurgoudhaantje M gecontroleerd	1K Meijndel Wassenaar Castricum duinen	17-11-2007 22-11-2007
L.291045	Waterral 1K gecontroleerd	Meijndel Wassenaar Castricum duinen	02-11-2008 04-11-2008
AP.02251	Witg.Blauwborst gecontroleerd	M 1K Meijndel Wassenaar A.W.duinen Zandvoort NH	29-06-2008 05-08-2008
V.183595	Zwartkop M 1K gecontroleerd	Meijndel Wassenaar Loza, Navarra, Spanje	04-09-2003 29-09-2004
V.286812	Zwartkop V 1K gecontroleerd	Meijndel Wassenaar Lebbeke, O.Vlaanderen België	28-09-2006 20-04-2007
V.286636	Zwartkop M vgr gecontroleerd	Meijndel Wassenaar Lebbeke, O.Vlaanderen België	17-09-2006 04-10-2006
V.338564	Zwartkop M 1K gecontroleerd	Meijndel Wassenaar Boiry-Ste-Rictrude, Pas de Calais, Frankrijk	02-09-2007 22-09-2007
V.338588	Zwartkop M vgr gecontroleerd	Meijndel Wassenaar Messelbroek, Brabant België	02-09-2007 22-09-2007
2036599	Sperwer M 1K Dood gevonden	Meijndel Wassenaar Oostzaan, NH	29-08-2004 22-12-2008

V.338623	Zwartkop M 1K gecontroleerd	Meijendel Wassenaar Dunes de Slack, Pas de Calais, Frankrijk	08-09-2007 15-09-2007
V.372041	Zwartkop M 1K gecontroleerd	Meijendel Wassenaar Eksel, Limbourg, België	09-09-2008 13-09-2008
Vogels, elders geringd en in Meijendel teruggemeld			
T..80266	Fitis - 1K gecontroleerd	AW-duinen,Zandvoort NH Meijendel Wassenaar	03-07-2006 13-04-2007
Stavanger 6E.50638	Graspieper N2 Garen, gecontroleerd	Eidfjord,Hordaland Noorwegen Meijendel Wassenaar	11-05-2007 11-04-2008
Copenhagen 9L.79139	Grote gele kwikstaart pul gecontroleerd	Hellum, Vendsyssel,Jylland Denemarken Meijendel Wassenaar	29-04-2007 06-10-2007
Dit is de eerste in Denemarken geringde grote gele kwikstaart die in Nederland wordt aangetroffen en ook het eerste bewijs dat grote gele kwikstaarten van de Deense broedpopulatie in Nederland voorkomen.			
5398142	Kerkuil pul gecontroleerd	Nes, Ameland Fr Meijendel Wassenaar	05-07-2007 06-10-2007
AK.60825	Kleine karekiet gecontroleerd	A.W.duinen Zandvoort NH Meijendel Wassenaar	06-09-2007 06-08-2008
AP.77638	Kleine karekiet 1K gecontroleerd	Castricum duinen Meijendel Wassenaar	30-08-2008 31-08-2008
Bruxelles.	Kleine .karekiet N1 Gecontroleerd	Berendrecht, Antwerpen België Meijendel Wassenaar	25-08-2007 28-07-2008
Lithuania VT.63324	Koolmees M 1K gecontroleerd	Silute,Ventes Ragas, Litouwen Meijendel Wassenaar	24-09-2005 15-10-2005
V.363051	Nachtegaal 1K gecontroleerd	Castricum duinen Meijendel Wassenaar	14-07-2008 24-07-2008
Bruxelles 10603777	Pimpelmees 1K gecontroleerd	Sourbrodt, Luik, België Meijendel Wassenaar	14-10-2007 17-11-2007
Bruxelles 10542432	Pimpelmees 1K gecontroleerd	Jambes, Namen, België Meijendel Wassenaar	09-11-2007 18-11-2007
Riga J.156492	Pimpelmees 1K gecontroleerd	Pape, Letland Meijendel Wassenaar	22-09-2007 15-11-2007
Kaunas VZ.17845	Pimpelmees 1K gecontroleerd	Silute,Ventes RagasLitouwen Meijendel Wassenaar idem idem	17-09-2007 15-11-2007 17-11-2007 18-11-2007
AN.90934	Sprinkhaanrietz 1K gecontroleerdj	Kennemerduinen NH Meijendel Wassenaar	31-07-2008 05-08-2008

V.258807	Zwartkop M 1K gecontroleerd	A.W. duinen Zandvoort NH Meijendel Wassenaar	24-08-2007 11-04-2008
Bruxelles	Zwartkop M 1K gecontroleerd	Mechelen, Antwerpen België Meijendel Wassenaar	25-09-2007 20-04-2008
AN.85631	Zwartkop 1K gecontroleerd	Castricumduinen Meijendel Wassenaar	05-07-2008 22-08-2008

Adulte fitis met 'kleimasker'. Dit merkwaardige verschijnsel hebben we de laatste jaren enkele malen vastgesteld, uitsluitend bij fitis en tijtjaf. Er is wel verondersteld dat we te maken hebben met aangekoekt stuifmeel, maar dat wordt binnen de ringgroep betwijfeld. Maar wat het dan wel is? Meijendel, 11 april 2008. Ringers: Wouter Teunissen en Maarten Verrips

Noordse Nachtegaal (*Luscinia luscinia*) en twee vergunninghouders: nieuw voor VRS Meijndel

Door Vincent van der Spek en Wouter Teunissen

Iedere vogelaar, of je aan broedvogelmonitoring, trektellen, soortenjagen, ringen of wat dan ook doet, kent van die legendarische weekenden. Weekenden waarop je tijdens koude, regenachtige winterdagen naar terugverlangt. Weekenden waar je de rest van de week op je werk op teert. Zo'n weekend was dat van 30 en 31 augustus 2008 ook.

VRS Meijndel was de afgelopen tijd krap in de vergunninghouders komen te zitten: de laatste jaren waren er met Wijnand Bleumink en Maarten Verrips nog maar twee. Daarom werden wij opgeleid om de felbegeerde ontheffing op de wet te bemachtigen. Zaterdag 30 augustus was het zo ver: examen bij onze collega's van VRS Castricum. De eerste vogel die in onze handen werd gedrukt was tekenend voor een onvergetelijke dag: een Porseleinhoen (*Porzana parva*). Daarna ging het snel. Uiteindelijk werden die dag niet alleen 224 vogels geringd, het soortenspectrum was ook ongekend: 33 soorten, ook voor de grote ringbaan van Castricum een zeer hoog aantal. En daar zaten mooie verrassingen bij, zoals Groenpoot- (*Tringa nebularia*) en Bosruiter (*T. glareola*), IJsvogel (*Alcedo atthis*), Sperwergasmus (*Sylvia nisoria*), Grauwe Vliegenvanger (*Muscicapa striata*) en de door ons al lange tijd begeerde Draaihals (*Jynx torquilla*). Op de koop toe scheen ook de zon nog. De dag ging in een sneltreinvaart voorbij, en voor we het wisten zaten we, na de 'witte rook' van examinatoren Paul Ruiters en Rienk Slinks, met een ringvergunning en resp. zeven (Vincent) en zes (Wouter) nieuwe ringsoorten rijker in de auto terug richting Zuid-Holland. Dat de stemming uitgelaten was, laat zich raden. Met een mengeling van zelfspot, overmoed, euforie en allerlei vangideeën die we vanaf dat moment zelfstandig uit konden voeren, riepen we elkaar toe 'dat vogelringend Nederland wel wat zou gaan beleven, nu wij onze vergunningen hadden!'

Draaihals, Meijndel 31 augustus 2008

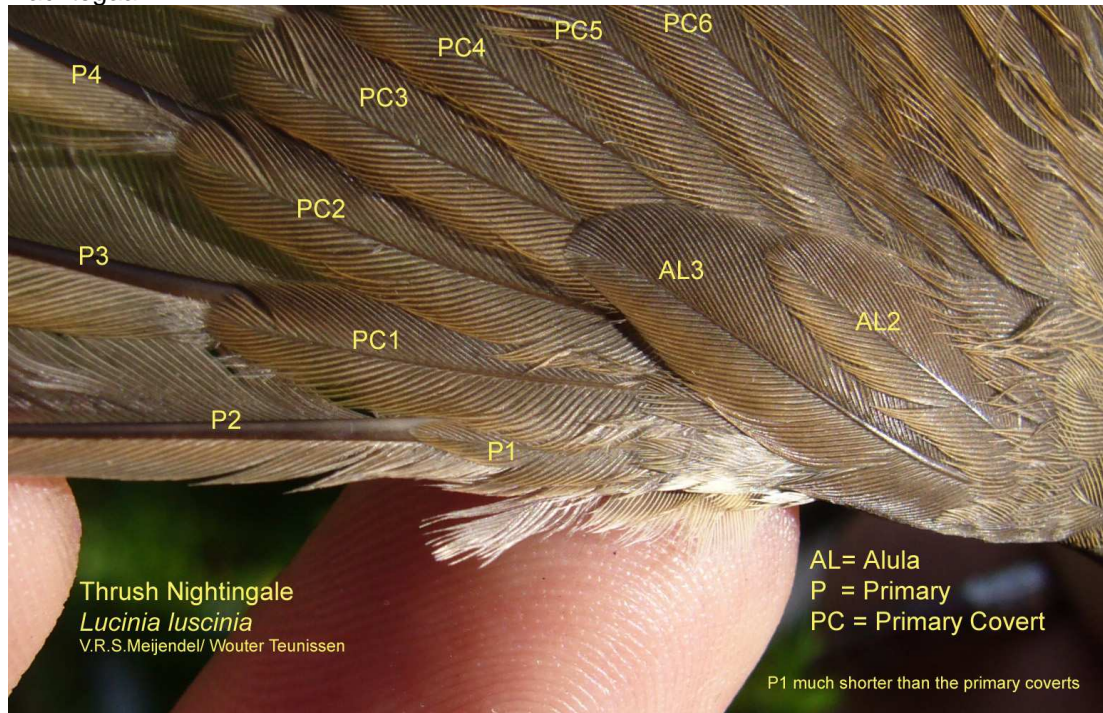
Natúúrlijk gingen we de dag erop meteen ringen. Het weer was goed en er moest gebak gegeten worden met onze collega's uit Meijndel. Er was immers wat te vieren. De hoge

aantallen zorgden echter vooral voor een heerlijke ochtend doorwerken: uiteindelijk werden 208 vogels geringd. Op dagen met veel vogels, worden er ook vaak verrassingen gevangen. De eerste van de dag was een Grote Karekiet (*Acrocephalus arundinaceus*), de vierde al in vijf jaar tijd, waarmee Kasper Hendriks Maarten in extase bracht door gortdroog te grappen of hij niet die wat groot uitgevallen karekiet uit het net wilde halen. Toen het wat rustiger werd, was er weer ruimte voor de euforie van een dag eerder. Samen zouden wij tweeën een rondje langs de netten lopen. De geestig bedoelde arrogantie kwam weer terug. We zouden wel even met iets terugkomen, waar iedereen van op zou kijken. Bij het eerste net was het meteen raak: een Draaihals, recht onder de zojuist door Kasper gerepareerde geluidsbox! Vincent stelde voor de vogel tussen de andere stoffen opbergzakjes te hangen, zonder iets tegen de ringende Maarten te zeggen: een bekend ringersgeintje. Maar dat plan viel in het water, toen Wouter bij een van de volgende netten, terwijl hij zijn pas begon te versnellen, met enige stemverheffing zei: 'wat hangt daar? Dat is geen gewone Nachtegaal, dat is een Noordse!' Snel werden enkele kenmerken gecheckt en ja, het was er echt één. De Draaihalsgrap was weggeëbd, in plaats daarvan kon Vincent, eenmaal bij de ringershut aangekomen, alleen nog droogjes uitbrengen 'Maarten, zou je omwille van deze twee zakjes even de deuren dicht kunnen doen?' Ook met de literatuur erbij konden we er niet omheen: dit was een Noordse Nachtegaal, de eerste voor VRS Meijndel. Een gepast einde van een onvergetelijk weekend.

Hieronder volgt een verkorte beschrijving. Er is een uitgebreide beschrijving naar de CDNA opgestuurd.

De combinatie van een gevlekte borst, de versmalling van de buitenvlag op handpen 3 (en dus niet ook op handpen 4), de handpen 1 die korter was dan de handpendekveren, de acht voorbij de tertials uitstekende handpennen (i.p.v. 7 bij de Nachtegaal), de grijzigere teint die een contrast vormde met de staartkleur, de gele mondhoek, voor het oog wat diffusere oogring, de grootte (binnen marge van Nachtegaal, maar aan de grote kant) sluiten Nachtegaal uit.

Afstand tussen de eerste handpen (primary) en de handpendekveren (primary coverts). De eerste handpen is duidelijk korter dan de handpendekveren bij onze vogel. Dit is een zeer belangrijk kenmerk bij het onderscheid tussen de Noordse nachtegaal en de Nachtegaal.

Versmallingen op de buitenvlaggen van de handpennen.

Volgens Svensson 1992 heeft de Nachtegaal een versmalling op de buitenvlag van P3 én P4. De Noordse nachtegaal zou alleen een versmalling op de P3 vertonen en niet op de P4. Op onderstaande foto van de vogel uit Meijndel is dit laatste goed te zien.

Keel en borsttekening.

Let op de donkere keel en borst. In de donkere vlekken zaten lichtere tinten, waardoor zelfs een geparelde indruk ontstond. Op deze foto is dit aan de randen van de hals nog enigszins zichtbaar. In het veld was dit duidelijk en al in het net viel de donkere indruk gelijk op.

Handpenprojectie

Bij de Nachtegaal zijn meestal 7 handpennen zichtbaar die voorbij de tertials steken. Bij de Noordse Nachtegaal steken meestal 8 handpentoppen voorbij de tertials. Op de foto's hieronder zijn duidelijk 8 handpentoppen waarneembaar. Dit wijst daarom op een Noordse Nachtegaal.

Literatuur:

Duivendijk, van N. 2002. *Dutch Birding Kenmerkengids*. Amsterdam, Dutch Birding Association.

Speek B.J. 1994. *Handkenmerken voor het bepalen van soort, geslacht en leeftijd van in het wild levende vogels*. Heteren.

Svensson L. & Grant P.J. & Mullaney K. & Zetterström D. 2000. *ANWB Vogelgids van Europa*. Den Haag.

Svensson L. 1992. *Identification Guide to European Passerines*. Pp: 110 – 112, vierde druk Stockholm, Zweden.

September 2008: een bijzondere maand

Door Maarten Verrips

De najaarstrek van 2008 was heftiger dan we ooit hebben meegemaakt en de septembermaand was qua aantallen het onbetwiste hoogtepunt. Het daggemiddelde van geringde vogels bedroeg bijna 132. Het hoogste daggemiddelde voor september in de jaren 2001-2007 bedraagt 94,7 in 2004. In dat jaar werd slechts op 9 dagen gevangen, terwijl in 2008 op 19 dagen gevangen werd. Daarvan bedroeg de dagvangst op twee vangdagen overigens 5 en op één dag 24, wat wel illustreert hoe hoog de dagtotalen op de overige dagen waren. Het maandtotaal van 2504 is bijna een derde deel van het jaartotaal. Wat was er toch aan de hand in september 2008?

Allereerst werden aanmerkelijk meer zwartkoppen geringd dan gemiddeld. Het hoogste dagtotaal voor 2008 was 81 op 17 september 2004. Al op 31 augustus 2008 werd dit record verbroken toen maar liefst 91 zwartkoppen (plus een terugvangst) werden gevangen. Na een inzinking in de eerste week van september leefde de vangst op 9 september 2008 weer op met alweer een nieuw record van 98 zwartkoppen. De dag daarop bleef de teller op 65 staan maar op 11 september werd de absolute top bereikt met 183 zwartkoppen plus een terugvangst. Deze topper werd niet meer overtroffen maar het voor-2008-record zou nog worden verbroken op 16-18 september met dagvangsten van 100, 112 en 101 zwartkoppen. In voorgaande jaren piekte de doortrek van de zwartkop altijd in de periode 15-20 september. In feite was de zwartkop in de piekperiode van 2008 dus talrijker dan ooit maar de absolute top was een week eerder al bereikt. Dit doortrekpatroon is opmerkelijk.

De volgende soort die talrijker dan ooit doortrok was de roodborst. Tot 2008 hebben we twee maal een echte 'fall' van de roodborst meegemaakt. Dat is zo'n ochtend waarop je ze bij zonsopkomst overal hoort tikken en ze massaal uit alle mistnetten komen. Dat doet zich echter zelden voor. Op 25 september 2001 werden 53 roodborsten geringd en op 27 september 2007 waren het er 55. Deze aantallen kwamen op 25 september 2008 al in de eerste ronde uit de mistnetten en daarna zette de vangst door tot een totaal van 137. Anders dan bij de eerdere falls, die éénmalig waren, werden op 26 september 2008 opnieuw 117 roodborsten van een ring voorzien terwijl op 27 september 2008 het toch echt niet onaardige aantal van 50 roodborsten werd geringd. Daarin verschilde de doortrek van de roodborst nadrukkelijk van het patroon in eerdere topjaren, maar de tijd waarin de piek viel was exact gelijk aan die in de eerdere topjaren.

Terwijl het eelt op de vingertoppen van de ringers alsmaar dikker werd diende zich op 26 september 2008 een volgende influx aan, van goudhaantjes. Het hoogste dagtotaal van deze soort werd geringd op 17 oktober 2004 en bedraagt 54. Ook dit aantal kwam op 26 september 2008 al in één ronde uit de mistnetten (in één net alleen werden er al 40 geteld!) en het totaal van die dag kwam uit op een ongekende 108 geringden. Ook de dag erop was het topdrukte met de goudhaan en werden er 93 geringd. Deze aantallen zijn voor de laatste week van september voor de goudhaan in Meijendel ongekennd, want in eerdere topjaren (en vrijwel alle overige jaren sinds 2001) piekte de goudhaan rond half oktober. Het doortrekpatroon in september 2008 was voor de goudhaan dus zeer ongebruikelijk.

Zwartkop, roodborst en goudhaan zorgden in september 2008 voor 72,5 % van het maandtotaal. Met 455 en 1117 stuks waren goudhaan en zwartkop in deze maand talrijker dan ooit eerder in een heel jaar. Toen tijdens de legendarische invasie van grote barmsijzen in november 2005 het eindtotaal op 920 bleef steken leek het laatste streefaantal, meer dan 1000 stuks van één soort op de jaarlijst, echt buiten bereik. De zwartkop bereikte dat echter binnen een maand.

Een ander record dat er in september 2008 aan moest geloven was dat van het hoogste dagtotaal. Tot dit jaar bedroeg dat 298, uiteraard bereikt tijdens de barmsijzeninvasie van 2005, op 14 november dat jaar. Op 26 september 2008 werden in totaal 311 vogels geringd, vooral door de gezamenlijke piek van roodborst en goudhaan op die dag. Nog scherper werd dit record gesteld op 30 oktober 2008, toen vooral de veldleeuwerik het dagtotaal naar 337 tilde. Maar de absolute top werd pas bereikt op 23 november 2008 met 431 geringde vogels. De soort die hiervoor verantwoordelijk was, was natuurlijk de grote barmsijz.

Fotografen

Wouter Teunissen: blz. 3,16, 18, 19 (onder), 20

Vincent van der Spek: voorpagina, blz. 5, 7, 9, (klapekster, kleine bonte specht) 11, 13 (Sijs), 17, 19 (boven)

Annika Forsten: blz. 9 pestvogel

Luuk Punt:blz. 6

Rob Kruze: blz. 8

Ben Wielstra: blz 7 (bokje), 13 (putter),18

Publicaties waarin gegevens van VRS Meijendel zijn verwerkt

Spek, V. van der. De grote gele kwikstaart tussen Noordwijk en het Westland. Duinstag 1-2008: 9-13

Wielstra, B, W, Teunissen en M. Verrips. Vuurgoudhaan-influx in het najaar van 2007. Duinstag 1-2008: 14-17

Spek, V. van der, J. Duindam en T. van der Schie. Grote gele kwikstaart nieuwe broedvogel in Zuid Holland. Limosa 81 (2008:): 92-93

Verrips M. Voorkomen, herkomst en vestigingsmogelijkheden van kerkuilen in de Katwijkse regio. Duinstag 3-2008: 36-37

Door Kasper Hendriks bij ringstation Meijendel opgenomen geluiden van klapekster en pestvogel zijn gepubliceerd op <http://www.dutchbirding.nl/soundgallery.php>